

6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση

Η **κοινωνικοποίηση** είναι μια διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου σε ένα κοινωνικό σύνολο. Μια διαδικασία εκμάθησης των αξιών και των κανόνων της κοινωνίας.

Κάθε κοινωνία έχει αξίες, κανόνες, αντιλήψεις, προσδοκίες κτλ., τα οποία μαθαίνει και μεταβιβάζει στα μέλη της, μέσω της κοινωνικοποίησης. Έτσι τα άτομα μπορούν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν στην κοινωνία, αλλά και η κοινωνία μπορεί να διατηρεί τη συνοχή της. Κάθε άτομο μαθαίνει τον τρόπο σκέψης, αίσθησης, συμπεριφοράς και δράσης, δηλαδή μια κοινωνικά επιθυμητή συμπεριφορά, γιατί ακριβώς η κοινωνία αυτό περιμένει από το άτομο, για να το εντάξει στα μέλη της.

Στόχος λοιπόν της κοινωνικοποίησης είναι: **η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία και η συνοχή της κοινωνίας.**

Η διαδικασία κοινωνικοποίησης **αρχίζει** από τη γέννηση, και συνεχίζεται σε όλη τη ζωή του ανθρώπου, μέχρι τα βαθιά γεράματα, αφού στην πορεία της ζωής του αναθεωρεί αξίες, στάσεις, ιδέες, συμπεριφορές.

Η κοινωνικοποίηση **τροποποιείται στον χώρο και στον χρόνο.** Έτσι, αλλιώς κοινωνικοποιεί τα άτομα μια ασιατική κοινωνία και αλλιώς μια ευρωπαϊκή ή η ελληνική. Αλλά και η ελληνική κοινωνία αλλιώς κοινωνικοποιούσε τα άτομα πριν πενήντα χρόνια και αλλιώς σήμερα. Επίσης, η κοινωνικοποίηση **διαφοροποιείται ως προς το φύλο** (άντρες, γυναίκες). Με διαφορετικά πρότυπα κοινωνικοποιούνται οι άνδρες και με διαφορετικά οι γυναίκες.

Η κοινωνικοποίηση είναι μια **πολυδιάστατη και πολύπλοκη διαδικασία**, που σημαίνει ότι υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί φορείς κοινωνικοποίησης που μεταβιβάζουν πολλά και διαφορετικά μηνύματα (αξίες, κανόνες, πρότυπα συμπεριφοράς) στο άτομο. Μερικές φορές τα μηνύματα αυτά συγκρούονται μεταξύ τους και αυτό δημιουργεί μια **διλημματική κατάσταση**, που εκφράζεται με το ερώτημα «τι να ακολουθήσω;».

Ιδιαίτερα κρίσιμη είναι η κοινωνικοποίηση στην **περίοδο της εφηβείας και της ενηλικίωσης**. Στην περίοδο αυτή, το άτομο πρέπει να κάνει **επιλογές** (σπουδές, επάγγελμα, σύντροφος κτλ.) που θα σημαδέψουν το μέλλον του.

Η **πολιτική κοινωνικοποίηση** είναι μέρος της κοινωνικοποίησης και συντελείται από όλους τους φορείς κοινωνικοποίησης, με τους οποίους το άτομο έρχεται σε επαφή σ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής του ζωής.

Τέτοιοι **φορείς** είναι: η οικογένεια, το σχολείο, η εκκλησία, τα Μ.Μ.Ε., τα εργατικά σωματεία, οι επαγγελματικές οργανώσεις, τα πολιτικά κόμματα, καθώς και **γεγονότα** που συμβαίνουν εντός

Ντωμιέ Ονονρέ, *Η ανατροφή του Αχιλλέα*, 1841 - 1843, Εθνική Πινακοθήκη.

«Στις 9 Ιανουαρίου 1800 εμφανίστηκε ένα παράξενο ον μέσα από τα δάση κοντά στο χωριό Σαιν-Σερέν της Νότιας Γαλλίας. Παρ' όλον ότι περπατούσε όρθιο, έμοιαζε πιο πολύ για άγριο ζώο παρά για άνθρωπο, αν και γρήγορα έγινε φανερό πως επρόκειτο για αγόρι δέκα ως δώδεκα χρόνων. Μιλούσε μόνο με γρυλισμούς και παράδοξες κραυγές. Το παιδί δεν είχε προφανώς ιδέα περί ατομικής υγιεινής και ανακουφιζόταν όπου εύρισκε. Το πήγαν στην τοπική αστυνομία και από εκεί σε ένα ορφανοτροφείο. Στην αρχή προσπαθούσε συνέχεια να δραπετεύσει, για να το ξανασυλλάβουν όμως με κάποια δυσκολία. Δεν δεχόταν να φορέσει ρούχα, τα οποία τα ξέσκιζε μόλις του τα φορούσαν. Δεν παρουσίαστηκαν γονείς για να το αναζητήσουν...» (Α. Giddens, *Κοινωνιολογία*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2002)

Παράδειγμα διλημματικής κατάστασης: η οικογένεια λέει «διάβασε», ενώ η παρέα λέει «πάμε βόλτα». Το «Άλφα» πολιτικό κόμμα (συνήθως αυτό που κυβερνάει) προβάλλει τη συναίνεση, ενώ το «Βήτα» κόμμα (συνήθως η αντιπολίτευση) προβάλλει τη σύγκρουση. Η εκκλησία διακηρύττει την εγκράτεια και την αλληλεγγύη, ενώ κάποιο Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας διακηρύττει την

και εκτός της χώρας, όπως τα κοινωνικά κινήματα, οι μετακινήσεις πληθυσμών, οι πόλεμοι, η εκμετάλλευση, η ανισότητα κτλ. Όλα αυτά –φορείς και γεγονότα– επηρεάζουν την πολιτική συμπεριφορά του ατόμου.

Η πολιτική κοινωνικοποίηση αναφέρεται στη **διαμόρφωση γνώμης και στην υιοθέτηση στάσης για την πολιτική**, δηλαδή για τους πολιτικούς θεσμούς, την πολιτική εξουσία, τις πολιτικές σχέσεις, τις πολιτικές διαδικασίες, τα πολιτικά γεγονότα.

Η συμμετοχή στα κοινά, το ενδιαφέρον για τις δημόσιες υποθέσεις, η δράση για την πρόοδο της πολιτείας δείχνει την ποιότητα της **πολιτικοποίησης**. Μερικά παραδείγματα πολιτικής κοινωνικοποίησης:

- Η γνώμη του πολίτη για τον τρόπο άσκησης της εξουσίας.
- Η στάση του πολίτη στο πολιτικό γίνεσθαι.
- Η κριτική του πολίτη απέναντι στα πολιτικά κόμματα.
- Η στάση του πολίτη απέναντι στην ανισότητα και εκμετάλλευση.
- Η συμμετοχή του πολίτη στα κοινωνικά κινήματα.
- Η συμμετοχή του πολίτη στο σωματείο του χώρου όπου εργάζεται.

Η πολιτικοποίηση **διαφέρει από την κομματικοποίηση**, δηλαδή την ένταξη του ατόμου σε ένα κόμμα και τη δράση του υπέρ της πολιτικής και των συμφερόντων ορισμένου κόμματος.

Αντικείμενο της **πολιτικοποίησης** είναι η μετάδοση γνώσεων, η καλλιέργεια αρχών και αξιών, η υιοθέτηση στάσεων και η δράση για θέματα που αφορούν την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Βέβαια, το περιεχόμενό της μεταβάλλεται στην πορεία του χρόνου. Είναι συνάρτηση των κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων, του επικρατούντος κοινωνικο-πολιτικού συστήματος. Έτσι π.χ. ένα **αυταρχικό σύστημα** μέσω της πολιτικοποίησης επιδιώκει διαφορετικούς στόχους σε σύγκριση με ένα **δημοκρατικό σύστημα**. Το αυταρχικό σύστημα φοβάται τη συμμετοχή του πολίτη, ενώ το δημοκρατικό σύστημα την επιδιώκει. Και όσον αφορά τη συμμετοχή του πολίτη, **η πολιτεία δεν μπορεί να σταθεί χωρίς τη συμμετοχή των πολιτών της**.

ελευθεριότητα και τον ανταγωνισμό. Ο Αριστοτέλης, αναφέρει ότι **η αγωγή του πολίτη πρέπει να είναι σύμφωνη με το πολίτευμα**. Αν λοιπόν ζητούμενο πολίτευμα είναι η δημοκρατία, η αγωγή του πολίτη, πρέπει να είναι δημοκρατική, δηλαδή να μορφώνει ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες. Η πολιτεία έχει υποχρέωση για κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση των νέων μελών της. Τέτοια που να δίνει πολιτισμό, που σημαίνει νόημα ζωής, που σημαίνει μια νέα ιεράρχηση αναγκών, δηλαδή ότι οι ανάγκες για αυτοκίνητο, για χρήματα, για κατανάλωση, για διασκέδαση, για διαρκή αλλαγή του κινητού τηλεφώνου, έπονται των αναγκών για προσωπικές σχέσεις, για κοινωνική αλληλεγγύη, για ελευθερία και ισότητα, για συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα κτλ. Προϋπόθεση για να αλλάξει η οικονομία, η κοινωνία, η πολιτεία είναι η ενεργοποίηση των πολιτών. Όμως, η ενεργοποίηση των πολιτών σημαίνει διαφορετική ιεράρχηση, από την πλευρά τους, των αξιών και των προτεραιοτήτων της ζωής και της πολιτικής. Τι είναι σημαντικότερο; Η κατανάλωση; Η ισότητα; Η δημοκρατία;

Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας,
Γλέντι στο ακρογιάλι, 1931,
Εθνική Πινακοθήκη.

Επομένως, η κοινωνικοποίηση χρειάζεται να εντάσσει ομαλά το άτομο στην κοινωνία και να ικανοποιεί τις πραγματικές του ανάγκες. Η πολιτική κοινωνικοποίηση χρειάζεται να είναι τέτοια, ώστε οι νέοι **να ξαναβρούν την πολιτική, να νοιώσουν τη χαρά της πολιτικής**, να ψηλαφίσουν τον πολιτισμό.